

عدد : ۵ (برنجی سنه) ذی الحجہ ۳ : ۱۳۱۶ ۱۳۱۵ : ۲ نيسان ۱۴ افرنجی ۱۸۹۹ (برنجی سنه)

ارتقا

ادبیات ، فنون عکریہ و بحریہ ،
وتاریخ و تجارت و زراعت و صنایع
ومعارف و امور نافعہ و اکثافی فقراتدن
باحث مصور جریدہ در .

(ارتقا) نك - تابلو و طشره
ایچون بر سنه نك آونہ سی ۳۲
غروشدر . پوسته پولی مقبولدر .
صنائی بالجملة ارباب قلم آجیقدر . تهر فی تم
طوتان یازہ بیلیر . مرکزی باب عالی
جاده سنده « معلومات » اداره خانه سیدر .

استانبول ایچون نسخه سی : ۱۰ پاره یه در شمدیلک جمعه کونلری نشر اولنور طشره ایچون نسخه سی : ۲۰ پاره یه در .

اسكى ادبيات جديد ته يكي كونه لړندى :

محرّمه

حسب حال [۲]

شونډيدهم كه دور فرقتده
تله پرورد اضطرارم
فصحت آباد شاعرمنده ..
هد هد عشقه صوك خطايدر ؟
اكا فريادم اولدى بسم الله
نه طبيعى نه عاشقانه كناه !
دل بي تاي امتحان ايندم
اوغولان ايندى ، بن فغان ايندم
كريدن چشم اولدى بكسر خون
كوردم آفاق بر زمان لكسون
سوله دم حال زارى مولايه
رعشه ل كدى [قلب شديابه]
برك دل درد خاطر افروزم
سره هرنج دوزخي موجود
اوليور قلب آتش اندوزم
صد هزاران بلايه اوج سمود

بن نهيم ؟ بر غريب نيره درون
ناله زن ، بي نوا ، « ملال افزون »
چاك سينهم بلا فراي قلوب
مهر عرم فضا نورد غروب
سونيور كوزلر مده نور حيات
كونيور لبلر مده ذوق عات
سوديك مهقان اولدم دور
برضايكم كه . — آجان مجبور
هر سوزم كره زار ماتدر
بنجه بريل بتون ميرمدر .
يار آغوشه گلدن كيندى
كونتم شردن غروب ايندى
آكلشمازي ؟ روى زردمدن
چكديكم درد اضطرار افزا
محتنمدن ، درد سرمدن
او برى بي خبرميدر مجبا

سوله اي ! قلب آتشين افغان
بو نادر سنده كوردكم هيجان
ينه بيكانه حال شاديكم
داغ برداغ غم نهايدكم
دشت فرقتده نغمه سنج ملال
ايدورسك هماره شدرحال
رق محنت بيكه شعله خروش
بيك سودا رهكده آتش پوش
پيشكاهكمه بردين كرداب
اوليور سوزشكه دوزخ تاب
لرزه دارانه ايكيور بر بر
زير يايكه صانكه محشرلر
سنيك ؟ كر بلایي همراكم
خاكه دوشمش حسين كر ياني
سني تعذيب ايند مسلمانك
يوقيدر سينه سنده ايمان ؟

سوله اي ! قلب آتشين آلام
نعيون اولدك نهفته راز غرام ؟
دردلر دائمي تاثرلر
سينه چاكانه بر فغان ايستر
سوله سوداكي ايكسون طاغلر
بر ياني نوحه ديكسون طاغلر

كره ارض ، قرك ۷۸ ، فرانسه نك
۹۶۶ ، اوروپا نك ۵۲۰۵ ، آسيا نك ۱۱،۵
آسريقالك ۱۳،۷ ، آفريقا نك ۱۷،۵ مثلي
تقلىتمده در . (قوليزه) نك [۵] ۸۷۰۰۰
سيرجيسى ، هر بر يسي دقيقه ده بوژونيلاته
تعداد ايتك شرطيله بمدالميلاد سكسان
سهمسندن بدا ايله ثقلت ارضي طارتمه
باشلامش اولسولر ايدى شمدي به قدر
آخيق ۱۷۳۰۰۰۰ طونيلانه سني اكل
ايديه بيلمش اولورلر ايدى . عين شرائط
داخلنده بو تعداد خدمتي كره ارضك بر ييق
مليار سكته سسته حاله ايدلمش اولسه
بو نوزده ميلاددن ۴۰۰۰ سته مقدم ايشه
باشلامش اولدى شمدي به قدر مرور ايدن
زمانك اون ايج دفعه ده مرور ايجى
لازم ايدى كه ثقلت ارضك مجموعتي وزنه
موفق اولسونلر .

اجرام ساويه دن بوژمليون كوكلك
هر بر يسيته كره ارض سكته سسته مساوي
اولم اوژده بر ييق مليار انسان و بر يولوده
بو ۱۵۰۰۰۰۰ قاترليون نفوسك هيسي
بردن ثقلت ارضك يكوئي بولمه مامور
ايدلر اكل وظيفه به آخيق بدى ساعت
ظرفنده موفق اوله بيليرلر ايدى .

كره ارضي اورطه دن قالدبرق ،
طاشي ، طوبراغي ، دكزني ، طاغي ، حاصل
بتون كره بي واغونلرله بر بشقه جهته نقل
ايتك ، مثلا كونشك اوزرينه دوكلك لازم
كلسه بو ايش ايچون فضاه ، خلاي مجرد
برمليون شمردو فرخلري فرش ايدلي ،
هر بر يسي ، هر بر واغونده بر زره لي تقلىتمده
حواله بولمق شرطيله اونر بيك واغوندن
مركب بر قطار و بر لي و بونلر كه جمله مي
بردن هر ساعتده بر دوه كيدوب كلك
اوزده ميلاد عيسادن ۲۷۱۸ سته مقدم
اجراي وظيفه به باشلامش اولم ايدلر كه
۱۸۹۷ ده آخيق اكل ايديه بيلمش
اولسونلر . علاوه ايدلم كه بو قدر عظمتلي
بر حمله كونش اوزرينه آفتارلديني وقت ،
عادتا اوروپا به بر قطره صو طاملامش قدر
تاثير ايديه بيلمش .

ايشته ، فضانك بر ذره سي ، عوالم
سائرته نك بر هيجي اولان ارض ، بو قدر
برجسامته مالك ، سطح بحر محيطه طوغري
مائل سقوط اولان بر قطره آب كي فضاي
نامتناهي ايچنده معلق اولان ارض بو قدر
بر نقل صاحبدر .

سبحان من تخير في صنع العقل
سبحان من قدرته بعجز الفحول
قوسقه ۲ : تشرن ثاني سته ۳۱۴

مصطفى عاصم

حسولان و حر كترلر نه هب ر قاعده
واحديه نابع بولمتمده اولدق بر نه نظرا
بوسايه عاجز انسانلر ، سرلايتاهينك
كفته مدار اوله جق بروسطه به دسترس
اوله مامش ايسه ده هيج اولماز سته
عوالمك قانون عموميسي تعين ايديه بيلمش
دركه اوده موازنت ، جاذبه عموميه در .
بوندن تقريباً ايكي ييق عصر مقدم
(نيوتون) كه او انكتر داهينك كشف
ايتش اولديني بوقانون عالي اعانه بيله كرمك
وسائر بتون منظومات نجوميه نك حر كاتي
جذرومد حادثاتي ، قطبلر بزرگ با بقلقي ،
ماحصل كافه حوادث مخركه حقتده فكر
لرغز ايضاحات كافه واسباب موجب مقعده
ايديه بيلمش . ده طوغريسي ، اسرار
عريقه آليه فارشيسنده نه قدر عاجز و قاصر
اولديغيمزي بر درجه ده اكلامش زدر .
جسامت و ثقلات ارض — معلومدر كه
قطرلر نه بر آرز با صقجه اولان ارضمك
قصرى ۱۲۷۳۱ كيلومتر ددر ، يعني كونشه
يتشه بيلمك ايچون بو عدى ۱۱۶۵۵
دفعه ده جوغا ثقل لازمدر كه ، فضايه
نسبتله اقصر لايتهاي فقط بزي ثردن
تقريب ايدن ۹۶۰۰۰ فرسخه نسبتله يك
عظيم اولان اومسافه بي قطع ايديه بيلسون .
ينه معلومدر كه تحديد و تعداد مسافات
ايچون واحد قياسى اوله دق استعمال
ايتديكمز اولچو ، فضايه و كونش لرينه
نسبتله چوكلكلي تعيندن عاجز قالدېغيمز
ارضمك بر نصف النهار دتره سنك رربع
قسمك اون ميلونده بر جزئي اولان
متر ددر . بو حاسبه نظرا ارضمك كرك
مساحه سطحه سي و كرك ثقلاتي اولچوب
ييمك يك قولا ايسه ده ، بوندن حاصل
اوله جق يكونلري ذهنم هيج بروقت
استيعاب ايدمه . مثلا ثقلت ارضي ارايه
ايچون علم هئت علماسي بزه ۵۸۷۵
سكتيلون كيلوگرم ده ترس عقول اوله جق
بر رقم كوسه تريورلر كه فكر بشر بوني
احاطه دن عاجز ددر . حالوكه ، اجرام
لايتاهينك بلكه بر شمس اصغري اولان
(سيريوس) كوكني دخي كرمك عين
درجه سنده بر ثقلت اضافيه مالك فرض
ايدمك ثقلت مجموعه سي حاسبه قالدېغيمز سهق
انظار حيرتزا اكونده حاصل اولان ۷۶۲۷۵
اوقيلون كي بر يكونك عظمتي عقلا رمزي
چله سندن چيقاردر .

(شرمه د ماغازين) نامنده انكليزجه بر
غن نه ده موسيو (سقولينغ) طرفدن سيارات
سائرته نسبتله هيج مشابه سنده قالان
ارضمك ثقلت مده شه سي حقتده شوصورتله
بر طاقم حسابات كوسترلش ايدى :

ينه شعرلر يازه جق ! فقط براز استراحت !
نه اولدى ؟ .. خيالي اشغال ايدن بر
كاشانه صفانك بدايع طبيعته قارشى
آچيلان ، طلوعك الملك ضيالىرله تنور
ايدن بخير لرينك اوكنده ، ينه ادبياته ،
لسانه بورجول اولديني خدمتي دوشوبه درك
ينه منتهاي فقدم بر شمر ، بر نشيده
طبيعت كشف ايدرك بش دقيقه اولسون
« اوخ ! .. ديه ! .. خير ! .. »

اوكا . كزلي بر صدامصل « اوغراش ! ..
اوغراش ! .. » در ! .. جور و قهرى
يتمه بن بر حيات ايچون ، ينه بر حيات
اولمق لازم كله جك ! ..
كوربور ميگسز ؟ بو زوالى خسته نك
پيش انظار ملولدن ، بو اشاده ، سويلى ،
حيات فرا ، مبي مبي ، « بابا ! نيچون
خسته سين ؟ .. » ده بر ياورو كچور ،
بر نمره حيات آقيلور ، بو كوز ياشلري
بر ندای هاتني به قارشى غرق ، « ياشا ! ..
ياشا ! .. سن لازم سين ! .. » ديور ! ..
آرق ياشامق ايستر ، ثمره حيات
ايچون ياشامق ايستر ، جريحه سي قاتار ،
كدر فزا بر اضطراب ايچنده — بي تايانه —
دوغرولور ، دوداقرى حياتي تحقير
ايدن بر تسمه آچيلر ، آلتسندن بر
اشعراز اضطراب اور ، كوزلر دن بر
ظلال ياس اوچار ، ايكله به ايكله به قاتار ،
تيزمكه بارماقرى آراسنه قلمى آله رق ،
ياواش ياواش ، ايكله به ايكله به يازار كه :
« بوكون كه ايشته صيرليور جريحه سقام
باقوب تاسف ايلدم حياتك شو حاله
چايش مشقت اولدور ، چايشه درد احتياج »

بو به جدى ، معيذار شعرلر كه طعنى
اولديني ايچون ، ادبيات حقيقيه مزه مدبون
شكرانز ..

محمد جلال

آثار عايله و فنيه :

منظومه كائنات

[اوچيني نسخه مژدن مابعد]

موازنت اجرام . — بو قدر دنيا لرك
نقى و نظامي موجب اولان قانون عمومى
اولمق ، ايتك لايتير طبيعى بي كشف و تعين
ايديه بيلمك ايچون انسانلر ده بيوك ،
يك بيوك بر قوت و اقتداره مالك بولملي
ايدلر . مع مافيه ، علم بي حدود يان فضانك
بتون كونش لري ، بوكونش لرك اطرافنده
دور ايدن بتون دنيا لري ، حاصل علم خلقت
عظمانك بتون اجرام و افلاك ، خط